

Rok 1946 byl významný především upevněním pozice komunistů v české kultuře. Zároveň se odehrály dvě důležité kulturně-politické akce. Kulturní ideová koncepce byla řešena na VIII. sjezdu KSČ, kde byla otevřena otázka smyslu a odkazu národních dějin a kulturních a literárních tradic. Na tomto sjezdu na sebe upozornil Zdeněk Nejedlý, který zde představil svůj spis *Komunisté – dědici velkých tradic českého národa*, a Ladislav Štoll svou ideovou koncepcí tendenčně zjednodušených výkladů literatury. Oba se po únoru 1948 stali hlavními ideology režimu; zatímco Nejedlý ovlivňoval chod kultury v 50. letech, Štollův vliv se udržel až do let osmdesátých. Na sjezdu vznikl také významný manifest nazvaný *Májové poselství kulturních pracovníků k českému lidu*, který podepsalo mnoho tehdejších umělců. K manifestu byl pak připojen „dovětek“ *Kultura na prahu zítřka*, kde se spisovatelé a kulturní pracovníci vyznávali ze svého pozitivního vztahu ke KSČ.

První demokratické volby po válce v roce 1946 v celku bezpečně vyhráli komunisté. Tím byl položen základ ke změnám, které následovaly a které vyvrcholily převratem v roce 1948.

VIII. sjezd KSČ

Druhou významnou akcí byl 1. sjezd Syndikátu českých spisovatelů. Většina účastníků sjezdu se přihlásila k socialismu, socialismus však tehdy pojímali nejen v duchu marxisticko-leninském, ale také v duchu abstraktního humanismu, existencialisticky. S výsledky sjezdu asi nejhlasitěji nesouhlasili katolicky orientovaní autoři. Předsedou Syndikátu se stal **František Halas**, hlavní referát přednesl prezident Beneš, který ve svém příspěvku vyzval spisovatele k nadstranickosti, k „nepolitické“ političnosti. V závěrečném komuniké však sjezd přijal pojetí přesně opačné, totiž přímou účast spisovatele v politickém zápase. Usnesení ale nebylo jednoznačné, neboť krátce po sjezdu se Syndikát rozpadl na dvě části – **Kulturní obec** orientovanou marxisticky-leninsky a **Kulturní svaz** s humanisticko-socialistickým směřováním. I když se v roce 1947 obě formace oficiálně sjednotily do tzv. **Kulturní jednoty**, k jednotě měly daleko.

Profesní spisovatelskou organizaci mají spisovatelé i dnes, funguje pod názvem **Obec spisovatelů**. Vedle ní existuje také **Unie českých spisovatelů**. Zjistěte podrobnosti o obou organizacích.

Vzpomínka A. C. Nora

Syndikát českých spisovatelů byl organizací výslovně odborovou, stavovskou, sdružoval spisovatele různých světových i politických názorů, i protichůdných, příslušníky všech politických stran (a politických stran bylo zejména za první republiky víc než dost), vyznavače různé víry, ať křesťanské nebo židovské či jiné, a různého uměleckého názoru a vyznání. Nebylo to nikde zvlášť proklamováno, ale vyplývalo to ze stanov Syndikátu a z praxe přijímání členů. Členská komise Syndikátu sice přijetí nebo zamítnutí žadatelů o členství navrhovala do výboru Syndikátu, ale jen výbor členy přijímal a zamítal. Komise zkoumala uměleckou hodnotu prací žadatelových (žadatel musel přiložit tři hodnotné knižní publikace), ale jestliže komise navrhla výboru někoho k přijetí a jestliže ho výbor přijal, byl spisovatel hned členem, tj. skutečným a rovnoprávným členem Syndikátu, nikoli napřed třeba léta poníženým kandidátem a pak teprve kdoví kdy řádným členem, jak to bylo zavedeno později ve Svazu československých nebo českých spisovatelů. Syndikát se staral velmi intenzivně a úspěšně – zvláště od konce války do února 1948 – o stavovské otázky svých členů tím, že dojednával kolektivní smlouvy se Svazem českých knihkupců a nakladatelů, s Československým státním filmem a s Československým rozhlasem, že jednal jménem svých členů (a tím vlastně jménem veškeré české spisovatelské obce, neboť jen málo spisovatelů stálo po válce mimo Syndikát) s úřady o zavedení pořádku do vydávání knih, o minimální výši autorských honorářů za knihy, za literární práce pro film (povídky, scénosledy a scénáře), za přednášky, hry a jiné práce pro rozhlas a tak dále.

Z Nor, A. C. Život nebyl sen: Záznam o životě českého spisovatele (1994)

Přes všechny politické a politizující tendence bychom měli pozitivně hodnotit fakt, že i navzdory konfliktním situacím existovala značná míra svobody. Svoboda slova byla zachována. Tečku za tímto mezidobím udělal Vítězný únor roku 1948, který dal jiný směr nejen politice a hospodářství, ale také zásadně změnil kulturní a společenské směřování.

Aktuální politické události vedoucí ke změně politického systému byly silným zdrojem inspirace. Nejradikálnější reakci na současnost, ať z „pravého“, či „levého“ pohledu, sledujeme u nejmladší generace, která se podobně jako generace předchozí formuje ve skupinách. Pouze v letech 1945–1948 mohli autoři poprvé a naposledy svobodně vyjadřovat své myšlenky, neboť po únoru 1948 byla jejich činnost omezena, popř. rovnou zakázána. Tři skupiny známe již z předchozího literárního vývoje – **Ohnice**, **42** a **RA**.

V rámci komunistického hnutí hovoříme o **marxismu-leninismu**, **stalinismu**, **trockismu** a **maoismu**. Vysvětlete tyto pojmy.

Prezident Gottwald při veřejném vystoupení (1948)